

О.Є. АВРАМОВА, канд. юр. наук, доц., НТУ «ХП»

О.І. РАЗІНА, магістрант, НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ІНТЕРНЕТІ

У статті розглядаються актуальні проблеми захисту авторських прав в Інтернеті. Охарактеризовано процедура розгляду справи за фактами порушення авторських прав. Запропоновано способи захисту авторських прав в Інтернеті. Бібліогр.: 1 назв.

Ключові слова: авторські права, інформація, Інтернет, інформатизація суспільства, комп'ютерні технології.

Вступ. Інформатизація суспільства та розвиток глобальних інформаційних мереж (Інтернету) створили безмежні можливості для обміну інформації. Нажаль, поряд зі значними перевагами і прогресивністю сучасних цифрових мереж виникла проблема охорони права на один із найцінніших нині ресурсів – інтелектуальну власність. Так, однією з правових проблем Інтернету є питання захисту авторських прав, оскільки будь-яка поведінка користувачів в мережі зачіпає права авторів та їх правонаступників: перегляд веб-сторінок, збереження їх вмісту в пам'яті комп'ютера, копіювання текстів, зображень, звукових сигналів, ознайомлення з ними необмеженого кола користувачів – всі ці дії включають використання об'єктів авторсько-правової охорони. Захист авторських прав в Інтернет за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, перш за все, залежить від того, наскільки грамотно використовуються їхні можливості [1]. Таким чином, в умовах сучасних ринкових перетворень, коли інформація стає все більш вагомим об'єктом цивільного обігу, актуальність детального розгляду усіх проблем, пов'язаних з охороною матеріалів розміщених в Інтернеті, є очевидною.

В юридичній науці захист авторських прав в Інтернеті розглядалися у працях: Андрэ Люка, Ю.М. Батуріна, В.І. Жукова, В.О.Калятіна, С.В. Малахова, С.В. Петровського, І.М. Рассолова, Г.А. Сverdлика, А.Г.Серго, Л.С. Сімкина та інших. Незважаючи на окремі правові дослідження цієї проблематики, захист авторських прав в Інтернет до цих пір не отримала достатнього висвітлення в юридичній літературі. Це потребує окремого дослідження.

Результати досліджень. В Україні відносини використання об'єктів авторського права в мережі Інтернет регулюються національними нормативними актами, зокрема Цивільним кодексом України, Законом України «Про авторське право і суміжні права». Ці акти встановлюють основні права та обов'язки осіб, які здійснюють діяльність з об'єктами інтелектуальної власності в Інтернеті. Так, розміщення будь-якого твору в Інтернеті, тобто його відображення у загальнодоступній електронній системі інформації, відповідно до статті 442 Цивільного кодексу України, є його оприлюдненням.

Інтернет – це всесвітня інформаційна система зв'язків комп'ютерних мереж загального доступу, яка пов'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами. Цей ресурс став базою для розміщення багатьох об'єктів авторського права – літературних та музичних творів, фотографій, статей, тощо. Головною проблемою, що виникає при використанні об'єкту інтелектуальної власності в Інтернеті, є безконтрольний експорт та імпорт об'єктів авторського права, оскільки твір стає доступним для кожного, хто бажає його відтворити, скопіювати, скомпіювати тощо.

Необхідно зауважити, що у статті 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» чітко визначено, які дії є порушенням авторського права та суміжних прав, в тому числі й у електронних мережах, та дають підстави для судового захисту. Так вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав, піратство (опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм організацій мовлення); плагіат (опублікування чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору); вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і суміжних прав; публічне сповіщення об'єктів авторського права, з яких без дозволу автора вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі та інше. Нажаль, вказані дії зустрічаються у багатьох користувачів Інтернету.

Для захисту порушених прав в Інтернеті існує певна система дій суб'єктів. Зафіксувавши порушення авторських прав, автор самостійно або через уповноважену особу завжди може звернутися до суду з метою захисту своїх прав та вимагати компенсації за те, що без його відома було використано об'єкт інтелектуальної власності, а також за те, що у зв'язку з цим автором була втрачена певна вигода матеріального характеру. Після цього, згідно статті 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права», автор має право звернутися до суду.

Відповідачем у таких справах може виступати як власник домену, так і сам провайдер, який дозволив на своєму сервері розміщення домену, що став віртуальною територією порушення авторського права. Однак, це буде можливим лише у випадку наявності інформації про фізичну або юридичну особу, що є адміністратором серверу чи домену. Нажаль, зазвичай зазначені дані є невідомими, що практично унеможливає подання позову до суду. До того ж, важливо зазначити, що спір із-за порушеного права авторства має розглядатися за місцем знаходження відповідача, а отже, якщо сайт, домен, провайдер тощо, зареєстрований у іншій країні світу, то судова справа має проводитися саме у цій держа-

ві. Це, у свою чергу, створює ще один проблемний аспект захисту авторських прав у мережі Інтернет.

При розгляді захисту авторських прав в Інтернеті актуальне постає питання про забезпечення доказів порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. Стаття 57 Цивільного процесуального кодексу України визначає, що доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. У випадку порушення авторських прав у мережі Інтернет такими даними можуть виступати публікації спірних об'єктів виключних прав на матеріальних носіях, нотаріальне засвідчення дати створення твору, дані пошукових Інтернет-систем, Інтернет-провайдерів, хостінг-провайдерів тощо. Однак, практично вагому доказову базу дуже важко зібрати.

Розглянувши справу, суд може винести одне з наступних рішень: відшкодування збитків та моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням з визначенням розміру відшкодування, стягнення з порушника авторського права і (або) суміжних прав доходу, отриманого внаслідок порушення, виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, замість відшкодування збитків або стягнення доходу, заборону опублікування творів, припинення їх розповсюдження, вилучення (конфіскацію) контрафактних примірників, публікацію у пресі інформації про допущене порушення тощо, якщо у ході судового розгляду буде доведено факт порушення авторського права і суміжних прав або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав.

Виходячи з вище перерахованого, можна зазначити, що контроль за порушенням авторського права в Інтернеті на сьогоднішній день є досить ускладненим. Саме тому в умовах сучасності авторам найбільш доцільно піклуватися про захист своїх законних прав заздалегідь, використовуючи різноманітні технічні засоби захисту, що дозволяють створювати технологічні перешкоди порушенню авторського права або суміжних прав. Серед таких засобів можна виділити наступні.

1) Саморуїнування електронного документа при несанкціонованому копіюванні.

2) Криптографічні конверти. Це програмне забезпечення, яке зашифровує твори так, що доступ до них може бути отриманий лише із застосуванням належного ключа до шифру.

3) Твори з обмеженою функціональністю, коли автор подає лише частину інформації, приміром, зміст книги чи деякі її розділи. Цей метод широко використовується для передплати Інтернет-видань.

4) Створення спеціалізованого архіву для об'єктів інтелектуальної власності, представлених в електронному форматі. Такі депозитарії надають можливість авторів підтвердити факт і час публікації в разі ви-

никнення суперечки, зокрема й у суді, але, нажаль майже не застосовуються в нашій державі. Розміщення та збереження копій авторських матеріалів виконується на незмінному носії з фіксацією часу, місця й умов його виготовлення, а прийняття у 2003 році Закону України «Про цифровий підпис» дає змогу реєструвати авторські твори безпосередньо в комп'ютерній мережі.

5) Використання кодових слів. У своїх текстах автори навмисно використовують рідкісні й екзотичні слова, за якими потім за допомогою пошукових систем відстежують використання власного твору.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що питання захисту авторських прав в мережі Інтернет та засобів протидії правопорушенням мають комплексний характер. Основною проблемою у цьому напрямку є те, що нормативно-правова база України суттєво відстає від реалій суспільних відносин у галузі інтелектуальної власності, що призводить до неврегульованості цієї сфери нормами законів. Саме тому на сьогоднішній день перед законодавцями та фахівцями з інтелектуальної власності постає складне питання вдосконалення та адаптування правових основ для забезпечення захисту авторських прав у мережі Інтернет.

Список літератури: 1. Бреус С.Б. Защита авторских прав в Интернет: автореф. дис. канд.юр.н.:12.00.03 / Бреус Сергей Борисович. – М., 2009. – 22 с.

Надійшла до редколегії 01.04.2012.

УДК: 347.83

Проблеми захисту авторських прав в інтернеті / Аврамова О.Є., Разіна О.І. // Вісник НТУ «ХП». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків: НТУ «ХП», 2013. – № 6(980). – С. 26-29. Бібліогр.: 1 назв.

В статті розглядаються актуальні проблеми захисту авторських прав в Інтернеті. Охарактеризована процедура розгляду справи по фактам порушення авторських прав. Предложено способи захисту авторських прав в Інтернеті.

Ключевые слова: авторські права, інформація, Інтернет, інформатизація общества, комп'ютерні технології.

The article deals with topical issues of copyright protection on the Internet. Described procedure for dealing with cases on copyright infringement. The methods of copyright protection on the Internet.

Keywords: copyrights, information, Internet, information society, computer technology.